

3. téma: Hitünk szabadság – megváltásunk és üdvösségünk misztériuma

(„Vegyétek föl az üdvösség sisakját...” Ef 6,17)

Írta: Az Úr 2012. évében Farkas László atya (a dőlt betűvel jelzett részek kivételével, melyek szemelvények és idézetek a jelölt forrásokból)

Nem babra meg a játék... „Akkor nagy jel tűnt föl az égen: egy Napba öltözött asszony.” (Jel 12,1)

Az Egyház történelmét végigkíséri az asszony, a gyermeke és a sárkány közötti küzdelem (II. János Pál: *Ecclesia in Europa* 122.). II. János Pál pápa korunk Európájának helyzetét írja le ezzel a harccal, s a Mária iránti bizalomra hívja Európát. **Az üdvösség misztériuma egy hatalmas harc a Sátán és az Egyház között. Ebben a harcban az Egyház csak annyiban nyerhet, minél jobban Jézusba kapaszkodik és Jézusból él, és Jézus erejére támaszkodik.** Ebben a harcban a Sátán legnagyobb győzelme, amikor a szenteket, Isten választott barátait, fiait, lányait, vagy egy kisebb testvért le tud rántani a bűnbe, Jézus legnagyobb győzelme pedig, hogy ha egy bűnöst, egy elveszett báránnyt megtalál és szentté formál (Vö. Szegedi László atya).

 Az ember mindig visszaesik a hit előtti állapotába, újra csak önmaga akar lenni, pogánnyá lesz a szó legigazibb értelmében. De ugyanígy újra meg újra megmutatkozik az isteni jelenléte az emberben. Ez az a küzdelem, amely az egész történelmet végigkíséri. **Szt. Ágoston mondta: a világtörténelem a szeretet két formája közötti harc. Önmagunk szeretete – a világ elpusztításáig; és a másik ember szeretete – az önmagunkról való lemondásig.** Ez a harc, amelyet minden korban láthatunk, most is zajlik. (Peter Seewald interjúkötete XVI. Benedek Pápával: *A világ világossága*, 74. – továbbiakban: VV) Korunk általánosan érvényesülő irányvonala továbbra is szemben áll az Egyházzal. Am úgy hiszem, ez tulajdonképpen a keresztény élethelyzet, ez a harc a szeretet két formája között. Az ember a végtelen öröme törekszik, a lehető legnagyobb gyönyörűséget, a végtelent szeretni. Am ahol nincs Isten, ott az ember nem nyerheti el ezt, ez nem valósulhat meg. Ezért hát meg kell teremtenie a hamist, a hamis végtelent. **Meg kell jelenítenünk – és meg is kell élnünk –, hogy a végtelenség, amelyre az embernek szüksége van, csak Istentől jöhet. Hogy Isten az ember első szükséglete.** (VV 76) **Ma az a fontos, hogy újra lássuk, van Isten, közünk van Istenhez, és válaszol nekünk.** És fordítva: ha elhagyjuk, akkor minden más ugyan lehet értelmes – ám az ember elveszíti méltóságát és tulajdonképpeni emberségét, és ez által összeomlik az, ami lényeges. (VV 80) Az emberi lét nagy dolog, nagy kihívás. Az „egyszerűen csak hagyjuk magunkat sodródni” hozzáállás kisszerűsége nem méltó hozzá. Épp oly kevésbé, mint az a beállítódás, miszerint a kényelem a legjobb életforma, a boldogság egyetlen tartalma a wellness. Újra érzékelhetővé kell válnia annak, hogy **magasabb elvárásokat kell támasztanunk az emberi léttel szemben, amely csakis épp ezáltal nyílik meg a még nagyobb boldogság előtt;** hogy ez az emberi lét egyszersmind egy hegyi túra, amely során nehéz kaptatók is vannak. (VV 122) **Mit akar tőlünk Jézus? Azt akarja tőlünk, hogy higgyünk neki.** Engedjük, hogy vezessen minket. Vele éljünk. És így egyre inkább hasonlónak válunk Őhöz, s ezáltal igazzá legyünk. (VV 187) **Csak akkor lehet megmenteni az embert, ha szívében növekednek az erkölcsi erők; azok az erők, amelyek csak az Istennel való találkozásból eredhetnek.** Szükségünk van Rá, hogy képessé váljunk Istenre, hogy megismerjük az igazságot és így beléphessünk a tulajdonképpeni, az örök életbe. (VV 201)

Mi az üdvösség? **Az Atya végtelen szeretete az Ő Fia iránt.** A Mennyei Atya elküldi Fiát a világba, ezáltal, és azóta az Atya szeretete jelen van ebben a világban, az Ő Fiában. **A Fiú befogadása az üdvösség.** Itt van ez a szeretet, közöttünk van, megtestesült, s ebbe a szeretetbe kell bekapcsolódni. Ebben a korszakban **egy kis közösség, amely nyitott Jézusra, fontosabb szerepet játszik az üdvösség történetében, mint a nagy tömeg, amely lapos.**

Egy cigány ember a diktatúra alatt a börtönben nagyon hálás volt egy magyar embernek, mivel az segítette őt, ezért azt ígérte neki: „Ha kikerülünk innen, végigviszlek a falun a lovas kocsimmal, hogy mindenki lássa, hogy te vagy az én barátom.” Jézus a mi brancsunkhoz tartozik. Olykor nehéz lehet neki minket elviselni, mégis vállal minket, és a Mennyei Atya az Ő kedves humora, irántunk való szeretete miatt lát bennünket gyönyörűnek. Elvállalt minket. Mi mehetünk a Mennyei Atyához: tudod, Ő a mi barátunk. Ő mondta, hogy aki segítségül hívja nevét, üdvözülni. Mutasd meg, mennyit ér neked Ő! Az Atyának felajánlhatjuk az Ő vérét, szenvedését, szeretetét, titkait. Jézust kell felajánlani (ez a Szentmise lényege is), és akkor annyit kapunk, amennyit Jézus ér, és nem annyit, amennyit mi érünk. Jézus kipótolja, felemeli, megszenteli, áthatja, kiengeszteli az Atyával a mi töredékes, hiányos szeretetiünket. Imáinkban mondjuk gyakran az Atyának: **Jézusért irgalmazz, Jézusért áldd meg az én családomat!** Krisztus testét és vérét ajánljuk fel engesztelésül az egész világért pl. az irgalmasság rózsafüzére visszatérő könyörgését: Jézus fájdalmas szenvedéséért irgalmazz nekünk, és az egész világnak. Csak a Szentmise erejéből, Krisztus kereszttáldozatának és feltámadásának győzelmi erejében részesülve lehetünk erősebbek ebben a szellemi harcban, a nálunk hatalmasabb intelligenciánál, a gonosz léleknél és a démonoknál, akiket Krisztus a lába alá alázott. Ha így teszünk ugyanis, akkor nem annyit érünk ebben a harcban, amennyit a természetes erőink, hanem amennyit be tudunk fogadni Krisztus erejéből. **Az üdvösség tehát jelenti az Istennel egyesült életet, és azt, hogy ezt a** (Máriától született Jézusban e világon megjelent) **szeretetet befogadjuk és viszonzzuk.** Az üdvösségünkért folytatott harc során az emberiség egy része a Sátán ivadéka lesz, megkeményedik, más része tisztul, s az Asszony ivadéka lesz. A bűnbeesésünk után Isten adott nekünk egy pótvizsga lehetőséget, az Ő Fiát, Jézus Krisztust. **Az Ő Fiának a befogadása az üdvösség.** (Szegedi László atya gondolatai alapján)

Mit értünk megváltás alatt? Krisztus minden tette megváltói tett. Nem csak kereszthalála. Mert Jézus személye azonos Isten örök Fiának személyével. Hans Urs von Balthasar szerint **a megváltás Isten drámája a világgal: Isten szeretetének és a bűnös ember szabadságának összjátéka. Az ember nem csak passzív résztvevője a megváltásnak, hanem közreműködője.** Szent Ágoston ezt úgy fogalmazza: „Isten, aki megteremtett téged beleegyezéssel, nem fog üdvözíteni hozzájárulásod nélkül.” Nehéz pontos fogalmi tisztázást tenni, de ha a megváltást egy pontosan akkora keresztként képzeljük el, amely át

tudja ívelni a világ feletti szent Isten és az evilági, bűnbe esett ember közötti szakadékot, akkor a megváltás egy lehetőség, hogy átmenjünk ezen a szakadékon az Atyához, Jézus keresztye és feltámadása által. Ebben az értelemben mondhatjuk, hogy **Jézus minden embert megváltott, de a megváltás önmagában még csak egy lehetőség**. A szabadságomon múlik, hogy a megváltás célt ér-e bennem, hogy a megváltás gyümölcseit termi-e az életem, azaz, **hogy üdvözülök-e, vagyis eljutok-e a mennyországba, ez rajtam is múlik**. Evilági értelemben pedig Jézus meg tud szabadítani pl. a függőségeimtől és a bűneimtől, szorongásaimtól, de rajtam múlik, hogy elfogadom-e a szabadulás útját. Olykor egyetlen pillanat alatt megszabadít egy visszatérő bűntől, máskor viszont közreműködésemet kéri. Minden gyónás után a hitemet is kéri, hogy fogadjam el az Ő bűnbocsánatát, és higgyem el magamról, hogy Isten úgy szeret, mint egyetlen gyermekét, és többé nem látja rajtam azt a sok szennyet, hanem egészen tisztának, szentnek, sajátjának tart, hiszen újjá teremtett. Ezért nevezték a szentgyónást egy időben második keresztségnek, mert visszaadja istengyermeki ártatlanságunkat. *Isten elpazarolja a szeretetét a világ, az ember felé, és az nem válaszol. Ennek az elutasításnak a terhét a Fiú magára vette. Ezt a terhet mi, emberek tesszük Jézusra, méghozzá minden ember. Amikor a Szentírás Jézus átadásáról beszél, akkor a paredóken (=átadatott) görög kifejezést használja, ami egy passivum divinum, vagyis egy olyan passzív szerkezet, amelynek végső alanya Isten. Jézus átadatott Júdás által, ez jelenti a keresztyéket, aztán átadatott a főpapok által, ez jelenti a zsidókat, és végül átadatott Pilátus által, aki a pogányokat jelenti. Az egész emberiség adta át ennek a nemnek a terhét. Krisztus nem csak passzív elviseli, hanem elfogadja az Atya iránti engedelmségből. Minden bűnt egyetlen vádlottra, az „egyetlen” ártatlanra, magára Istenre helyezi az emberiség. A Szentháromság hagyja magát érinteni ettől, itt ragyog fel Isten szeretetének mindenható erőtlensége (Vö. Theodramatic III. 312). Júdás, a főpapok, Pilátus és a kivégzést levezénylő katonák, s a mi árulásunk csak a díszlete az isteni önátadásnak. A színpalak mögött ugyanis a mélyben az Isten totális önátadása történik az embernek (Székely János Püspök Atya gondolatai nyomán). Ugyanakkor Isten nem szeretheti a rosszat, csak gyűlölni tudja. A valódi szeretethez hozzátartozik a haragvás is, mert az a szeretet másik oldala. Nem lenne igazi, valóságos a szeretet, ha nem gyűlölné a rosszat, ezért nem azonos a megbocsátás a büntetés elengedésével: „elrejtettem arcomat, egész bensőm remeg, nem engedem, hogy fellobbanjon haragom.” (Iz 54,9) A bűn láttán Isten magába veszi, és elszenvedi azt a büntetést, amit a bűnös embernek kellene elszenvednie, ami egész belső életét megrendíti. Jahve napja, Isten haragjának és irgalmának kinyilatkoztatása. Minden bűnösnek ki kell innia a kelyhet, a harag kelyhét, amelyet a bűnbánó bűnös helyett Krisztus iszik ki, a megátalkodott bűnös számára pedig ez a kárhozatot jelenti. Krisztus szenvedésének lényege lelki szenvedése. Az istenember szenvedése ugyanis olyan, mint egy vég nélküli óceán, amelynek nincs partja, és mélysége mérhetetlen. Biztos, hogy fizikai szempontból a történelem összes emberi szenvedése mennyiségben nagyobb, mint Jézus szenvedése önmagában nézve, ennek ellenére az emberek összes gyötrelme és kinja együttesen sem éri el, sőt, meg sem közelíti a Megváltó lelki szenvedését. E lelki szenvedést e szavakkal fejezi ki az apostol: „Ő azt, aki bűnt nem ismert, 'bűnné' tette értünk, hogy általa 'Isten igazságossága' legyünk.” (2Kor 5,21) Isten Fiának, az ártatlannak ez a lelki gyötrődése nyilvánul ki a Getsemani kert vérrel verítkezésében is. Ahol jelen van a bűn, oda nem lehet, hogy ne irányuljon Isten igazságossága, az Ő rettenetes „nem”-je! Különbözik maga Isten kötne kompromisszumot a bűnnel, eltűnne a jó és a rossz közötti különbség, és az egész világegyetem összeomlana. Isten haragja (ami nem ugyanolyan, mint az embereké, ez inkább egy másik megnevezése Isten szentségének) teljes egészében Jézus Krisztusra nehezedik. Isten Krisztus testében ítélte el a bűnt. (Vö. Róm 8,3) Mi lenne, ha az egész világegyetem milliárdnyi naprendszerével egyetlen pontra támaszkodna, mintha egy fejre állított piramis lenne? Mekkora nyomás nehezedne arra a pontra? Nos, **a bűn egész erkölcsi világegyeteme, amely a fizikaihoz hasonlóan határtalan, az istenember lelkére nehezedett a szenvedésben. Ez áll az Írásban: „Az Úr az Ő vállára rakta mindnyájunk gonoszságát” (Vö. Iz 53,6). Ő az Isten Báránya, aki hordozza a világ bűnét. (Vö. Jn 1,29) Jézus igazi keresztye, amelyet a vállára vett, a Kálváriára vonszolt, és amelyre végül felszögezték, az „én bűnöm és a te bűnöd volt!” (Raniero Cantalmessa: A megfeszített Krisztust hirdetjük! 71-73) Jézus mégsem a szenvedésével váltott meg minket, hanem a szeretetével, amellyel azt értünk viselte.***

A megváltás gyümölcsei:

1. A megváltás egyik gyümölcse, hogy mi **önmagunkat a másikért hiánytalanul nem tudjuk odaadni** a bűntől megsebzettségünk miatt, Krisztus kereszthalálának és feltámadásának erejében viszont képessé válunk rá. Mi féltjük önmagunkat, nem merjük egészen rábízni magunkat az Atyára. Krisztus megváltásának erejében mi is vele együtt egészen az Atyában élhetünk, és ez lesz igazi önazonosságunk és önátadásunk forrása. Balthasar szerint **megváltottnak lenni = bebocsátást nyerni Jézus Krisztus legbensőbb kapcsolatába az Atyával**. Ugyanígy **meggyőződve lenni, hogy az Atya a javunkat akarja, és ezért nem csak elszenvedni, hanem szeretni, sőt kívánni ezt az akaratot** (legyen meg a Te akaratod).
2. A megváltás gyümölcse az is, hogy az Úr, Isten-hiányos evilági létünket is be tudja tölteni jelenlétével. Vajon a teremtés oázisai, amelyek a Nyugat bencés kolostorai körül létrejöttek, nem a természet megbékélésének az elővételezései, Csernobil pedig nem az Isten-hiány sötétjének rabságában sínylódó teremtés megrendítő képe? ... De a megváltás gyümölcseit csak ott tapasztalhatjuk, ahol Isten valóban

Úrként léphet be világunkba. Minden kísértés magva Isten másodrangúként történő háttérbe szorítása mindazon dolgok mögé, amelyek életünkben sürgetőbb jelentőségűekként jelennek meg. A kísértés egyáltalán nem közvetlenül a rosszra hív bennünket: hagyjunk fel végre az ábrándokkal, és szenteljük magunkat cselekvően a világ jobbra tételének. Valódi realizmus igényével lép fel: valós az, ami előfordul – a hatalom és a kenyér. Isten dolgai ezzel szemben irreálisnak tűnnek fel: mint egy másodlagos világ, amelyre tulajdonképpen nincs szükség. Isten léte forog kockán: vajon ő maga a valóság, vagy sem? Ő a JÓ, vagy nekünk magunknak kell a jót feltalálnunk? (XVI. Benedek: A Názáreti Jézus, a továbbiakban: NJ 41-42) ... „A kenyér fontos, a szabadság fontosabb, de a legfontosabb az el nem veszített imádás.” (Alfred Delp) Ahol Istent másodlagos jónak tekintik, amelyet fontosabb dolgok miatt időnként, vagy teljesen félre lehet tenni, éppen ott vallanak kudarcot ezek a „fontosabb” dolgok. Ezt nem csak a marxista kísérlet negatív kimenetele bizonyítja. (NJ 45) Krisztus nem vetette le magát a templom tetejéről. Ám alászállt a halál mélységébe, az elhagyatottság éjszakájába, a védtelenség kiszolgáltatottságába. Erre az ugrásra merészkedett, a szeretet aktusára. Tudta, hogy ennél az ugrásnál végül csak az Atya szerető kezébe eshet. Így jelenik meg a 92. zsoltár valódi értelme: aki Isten akarát követi, tudja, hogy az összes borzalom között, amelyek érik, nem veszíti el a végső oltalmat. Tudja, hogy a világ alapja a szeretet, és ezért abban bízva, aki szereti, továbbmehet ott is, ahol ember nem segíthet, vagy nem akar segíteni. (NJ 48) A Kísértő nem elég otromba ahhoz, hogy közvetlenül az Ördög imádatát javasolja. Mindössze azt ajánlja nekünk, hogy az ésszerű mellett döntsünk, egy megszervezett világ elsőbbsége mellett, amelyben Istennek mint magányügynök, ugyan meg lehet a helye, de a lényegét érintő szándékainkba nem szabad beleszólnia. Szolovjov szerint, ha az Antikrisztus könyvet írta, címe ez lenne: Egyenes út a békéhez és a világ jólétéhez. (NJ 51)

3. A megváltás további gyümölcsei bennünk: **szívből megtérés; új szív, új teremtés a régi, kő szív helyett (Vö. Ez 11,19); feltámadásunk; megistenülésünk (részesedésünk Jézus által az isteni természetben); bűneink következményeinek gyógyulása; kiengesztelődésünk Istennel, Krisztusban; a Szentlélek kiáradása; Isten bennünk lakozása a Szentlélek által; bevezetésünk a Szentháromság életébe; a bűnbocsánat.**

Mitől vált meg Jézus? Megszabadít a szorongástól, hogy jelentéktelen a létünk, hogy senkinek nem vagyunk fontosak, hogy talajtalan az életünk. Ő „meg tudja szabadítani azokat, akiket a haláltól való félelem örökké szolgátságban tartott.” (Zsid 2,14-15) Jézus nem csak meghirdeti a bűnbocsánatot és a megváltást, hanem meg is valósítja, az erőt is megadja a szívből megtéréshez. Ezekiel és Jeremiás is meghirdette a megváltást, a bűnöktől való szabadulást, ami nem egyszerűen csak a bűnöknek az elengedése, hanem mivel a bűnök miatt az ember személye megromlik, megsejtették, hogy csak Isten tud új szívet adni: „elveszem szívetekből a kőszívet, és hússzívet adok nektek, hogy törvényeimet megtartsátok és megtegyétek.” (Vö. Ez 11,19) A bűn nem egyszerűen szabályszegés, hanem, ahogyan, ha egy tiszta tükörbe a rozsdá berágja magát, akkor nem láthatjuk többé benne arcunkat, úgy ha a tiszta lélekbe a bűn beeszi magát, akkor az nem képes többé látni Istent („Boldogok a tiszta szívűek, ők meglátják az Istent.” – Mt 5,8). Az embernek Isten újjáteremtő aktusára való gyökeres rászorultságát így fejezi ki a próféta: „megváltoztathatja-e a bőrét a szerezsen?” (Jer 13,23) Krisztus megváltói művéhez tartozik, amit a Hiszekegyben megvallunk, hogy alászállt a poklokra, azaz a Seolba, vagy más nyelven az Alvilágba, hogy **kiszabadítsa az igazakat**, akik Krisztus megváltói művének beteljesedése előtt éltek, és még nem részesülhettek a Krisztus által megnyitott mennyországban. Krisztus **nem csak a lelkünket** menti meg, hanem **a testünket is örökre akarja**, bár annak új és végleges, romolhatatlan formát fog adni a világ végén a feltámadáskor. A megváltással Jézus nem a paradicsomi állapotot állította vissza, amikor az ember életterében érzékelhetően jelen volt az Isten, hanem annál többet adott. **A Szentlélek kiárasztásával** Isten nem csak mellettünk akar lenni, hanem **bennünk akar lakozni**. „Aki szeret engem, megtartja tanításomat, Atyám és én hozzá fog menni, és nála fogunk lakni.” (Jn 14,23) „A nekünk ajándékozott Szentlélekkel kiárad szívünkbe az Atya szeretete.” (Vö. Róm 5,5) Krisztus győzelmet aratott a Sátánon is, **ki tud szabadítani a gonosz rabságából, a függéseink kötelékéből és bűneinkből.**

Végül megszabadít szorongásaink végső okától, a **haláltól** és a végső **értelmetlenségtől**. Ahogy Nagy Szent Leó mondja, *halálával ugyanis már régen megfenyegette halálunkat, ezt üzenve neki Ózeás próféta által: „Ó, halál, halálod leszek, halálos harapásod, ó alvilág!” (Óz 13,14)* Az, ami a bűneink következményeként lett osztályrészünk, és amit a Sátán megsemmisítésünkre tervezett, az lehet Krisztus által a Sátán totális veresége, mert éppen a halálunk lehet az a pillanat, amikor végérvényesen, visszavonhatatlanul, egészen odaadhatjuk magunkat a Mennyei Atyának a szenvedő Jézussal egyesülve. Földi életünkben ugyanis mindig megvan a lehetőségünk visszavenni azt, amit már odaadtunk. „Bár a külső ember romlásnak indul bennünk, a belső napról napra megújul”, írja Pál apostol (2Kor 4, 16-17). Ahogyan Krisztus életében növekedett az önküresítés, a jászolban születéstől annak csúcsáig, a kereszthalálig, úgy növekszik Isten dicsőségének a kinyilvánulása. Ezért imádkozik Jézus így, nem sokkal kereszthalála előtt: „Atyám, most dicsőítsd meg nevedet.” (Jn 12, 28), s ezért mondja tanítványainak: „most dicsőül meg az Emberfia, s az Isten is megdicsőül benne.” (Jn 13,31) Az ember Isten életében való részvételének, vagyis **megistenülésének** (theozisának) a csúcspontja is a halála és a feltámadása, mint

ahogy Krisztus mindenható szeretetének ereje abban nyilvánul ki, hogy a végső pontig lehajolt az emberhez, lefeküdt a sírunkba, és az Atya nem hagyta a halál hatalmában, hanem feltámasztotta és megdicsőítette. Ezért mondhatja Jézus: „ha majd felmagasztalnak a földről, mindenkit magamhoz vonzok.” (Jn 12,32-33) Balthasar az isteni szeretet elővigyázatlanúságáról beszél. Az Atya mindent odaadni tudása jelenti igazából a mindenhatóságát. A megváltás nem csak annyit jelent, hogy **mindenben hasonlóvá lett hozzánk** Jézus, a bűnt kivéve, hanem a kereszten elszenvedi a legmélyebb pontot, az Istentől való elutasítás helyzetét, amit a bűnös embernek kellene elszenvednie („Istenem, Istenem, miért hagytál engem?” – Mt 27,46). Krisztus **helyettesítő áldozatával** a bűnös ember minden léhelyzetét elvállalta. A **megváltás azt jelenti, hogy a Fiú utat nyitott az embernek, hogy bevezesse a szentháromságos életbe.** Tulajdonképpen a keresztségünkör vezet be a Szentháromság ölére, és azóta életünk „Krisztussal el van rejtve az Istenben.” (Kol 3,4) Mindaddig, amíg a megszentelő kegyelem állapotában vagyunk, azaz megkeresztelt emberként halálos bűnnel ki nem ugrunk a Mennyei Atya öléből, addig az életünk láthatatlanul, de egészen valóságosan a szentháromságos Isten életének belső története, és a Szentháromságban zajlik. Ami itt még rejtve a hitben csak tükör által és homályosan látható, az a mennyországban és a feltámadáskor fog kiteljesedni. A hívő ember kegyelmi élete már a megkezdett örök élet, ami soha nem sejtett minőségben fog folytatódni halálunk után. Ezért élet-halál kérdés, hogy ha kiestünk a kegyelemből, akkor a Bűnbocsánat szentségében visszakerülünk az Atya ölébe. **A megváltás alászállás az ember veszélyeknek kitett állapotába, mert csak így lehet felemelni az elesett embert. Jézusnak be kell lépnie az emberi létezés drámájába, végig kell járnia azt a legvégső mélységéig, hogy ekképpen megtalálja az „elveszett bárányt”, vállalja vegye és hazavigye.** Jézus alászállása „a pokolra”, amelyről a Credo beszél, nemcsak halálában és halála után valósult meg, hanem mindig is hozzátartozik útjához. Az egész történelmet, annak kezdetétől – „Ádám-tól” foga – át kell karolnia, végig kell járnia és szenvednie, hogy átváltoztathassa. (NJ 40). A tékozló fiú (Vö. Lk 15,11-32) történetében vajon nehéz meglátnunk az Isten és az Isten törvénye elleni újkori lázadást? A kivonulást mindabból, amit eddig hordozott, és a határok nélküli szabadság akarását? Az elveszett fiú eltékozlja „lényegét”, önmagát. Aki egészen szabad volt, most valóban rabszolga lesz – disznópásztor. Megérti, hogy távol élt önnön egzisztenciájának igazságától. (NJ 176-177) A Megváltó meg akarja szabadítani őt az önmagától való **elidegenedéstől**.

Megváltás az idő vasfogától, Kronosztól: A halál igazából Isten ajándéka és gyógyír annyiban, hogy kiléptet bennünket abból a világból, ami nem lenne jó, ha ebben a formában végérvényesülne örökre. A görögök úgy tartották, hogy az idő istene, Kronosz, egy gonosz istenség, aki fölfalja, megeszi a gyermekeit. Minden, amit az idő létrehozott, azt az idő aztán el is pusztítja. Minden, ami virágzott, az elhervad, ami szép volt és fiatal, az megöregszik, elfárad. Az idő kérlelhetetlenül mindent elpusztít. Az ember unos-untalan beleütközik végessége határába, és nem csak a halál pillanatában, sokkal hamarabb. Darabokban hal meg az ember. Darabonként veszítjük el az egészségünket, a lehetőségeinket, az álmainkat, s engedjük el a szereteteinket a sírba. Az egész élet lassú meghalás, a Kronosz kezében vagyunk, aki felfal minket, és mégis pontosan akkor, amikor az ember leginkább a végessége falába ütközik, pont akkor élheti át, hogy valami ezen túl is van: az Isten végtelensége. Nem én vagyok a főszereplője az életnek, nem énnekem kell az élet teljességét létrehoznom, mint ahogy biológiai életet sem adhat senki önmagának. **Az élet ünnep, melyet Isten rendez nekünk és az üdvösség ajándék.** A végső nagy Ünnep készülődik a madarak énekében, mellyel ma felkeltett Isten, s a kedves mosolyában, mellyel rád mosolygott, s mely csak halvány, elillanó előképe annak az ünnepnek, mely Fia által érkezett el hozzád. Mulandó életednek ajándékozza Isten a maga teljességét, az örökkévalóságot, melyben a tiszta szeretet, és amit a szeretet létrehozott, örökre megmarad. Ez az örökkévalóság és ez a teljes élet Jézus Krisztus megváltása által **érkezik el hozzánk.** Ő az, aki elhozta a károszt (a betelt időt), Ő az, aki a Kronosz markáiból kiszabadít minket „Senki sem ragadhatja ki őket kezemből/Atyám kezéből.” (Jn 10,29-30) Ő az, aki elhozta az örömhírt, hogy nem egy személytelen erő tart bennünket vasmarkában, hanem a személyes Isten, aki minket örökre akar, és aki nekünk ünnepet rendez éppen akkor, amikor kicsinységünket, töredezettségünket megtapasztaljuk. „A teremtés bármilyen széles, ólnál is szűkösebb... És mégis, olykor belép valaki, és ami van, hirtelenül kitágul. Elég egy arc látványa, egy jelenlét, s a tapéták vérezni kezdenek.” (Pilinszky: Elég) Pontosán akkor, amikor valaki őszintén szembesül azzal, hogy ennyi vagyok, akkor éli át a maga élességében, hogy „nem vagyok egyedül”. Egy haldokló asszony papot hívatott, és a szobatársai gúnyolódtak rajta. Amikor a pap megjelent, nehezen szakadtak ki belőle a szavak: „Atya, de örülök, hogy ideért. Tudom, hogy nem sokára meghalok, régóta vártam már ezt a pillanatot, tudom, hogy hazamegyek. Döbrent csönd lett a kórteremben. Mindenki valami olyat érzett, hogy ez a néni tényleg nem fél a haláltól, szinte átlát a túlsó partra. Olyan közel került Isten végtelenségének a titkához, mint még soha. Amikor legerősebben szorította őt a betegség marka, s a végessége, akkor érezte legnagyobb elevénységgel azt, hogy az Isten tenyerén van.”

 Csak az tud igazán ünnepelni és boldog lenni, aki az élő Isten erejét megtapasztalja, és látja, hogy Isten nem csak megalkotta a világot, hanem valóban fontos neki az ember. A történelemnek volt egy kitiűntetett pillanata, amikor az ég és a föld összeért, amikor az Isten önmagát adta nekünk egy ragyogóan tiszta emberi életen keresztül. Megmutatta, és odaajándékozta magát nekünk. Hisszük, hogy Istennek tényleg fontosak vagyunk. Halálosan szerette az embert, és ezért lesz beteljesülése az életünknek. Nem apró kis fogaskerekek vagyunk csak egy gépezetben, hanem társának akart az Isten. Szeretettől alkotott. Aki nem tud ünnepelni (pl. halálával megállni Isten előtt vasárnaponként, és örülni szereteteinek), annak élete fölött Kronosz az úr. Menthethetetlenül véges az ember, és vannak, akik ezt mondják, hogy akkor nem jó az egész élet. Mások megpróbálják eljátszani, hogy egyedül is tudnak boldogulni. És ez olyan, mint amikor az ember felfújja a léggömböt, aztán egyszer kipukkad. A keresztyén ember mer szembenézni az élete kicsinységeivel, sőt, mer nevetni rajtuk, mert tudja, hogy nem tragédia, hogy „én

kicsi vagyok, hogy nekem felvesikerülnek a dolgaim, hogy nem tudom megoldani az életemet, mert van valaki, aki nagy, s az Ő tenyerén vagyok. Az én elrozkodó lépteim hozzá hazatalálnak.” Jézus emberideálja a gyerek, mert a gyerek természetes módon kicsi. A gyerek nem gondolja azt, hogy ő nagyon erős lenne, nagyon okos lenne. Olyan áhitattal tud a gyerek felnézni a szüleiére, és tud megcsodálni dolgokat. Ünnepelni az tud, aki szembe mer nézni a maga kicsiségével, mert találkozott Isten nagyságával. Ünnepelni annyit jelent, mint látni, meglátni Isten nagyságát, és örülni, nevetni a „magam sebezhetőségén” is. A megváltással Jézus ünnepé akarja tenni a mi életünket is annak minden sebezhetősége ellenére. Ahhoz, hogy a megváltás nagy ajándéka hatékonyra váljon az életünkben, gyermekké kell lennünk. (Székely János püspök atya gondolatai alapján)

Teológusok a megváltásról: Jézus megváltó áldozatát gyakran értelmezték a teológusok csodálatos csereként (admirabile commercium). Értetek szegénnyé lett, hogy szegénysége által meggazdagodjatok. Szent Iréneusz: *Krisztus azzá lett, amik mi vagyunk, hogy minket azzá tegyen, ami Ő maga. Emberré lett, hogy mi Istenné lehessünk (istenivé).* Nazianzoszi Szent Gergely: *Jézus felveszi mindazt, ami az enyém, hogy enyém lehessen mindaz, ami az övé.* Szent Ambrus: *magára vette az én szomorúságomat, hogy nekem adja az Ő saját örömeit. Magára vette érzelmeimet, lemondott istensége élvezetéről.* Szárdeszi Meliton: *húsvét hajnalán feltámadásával elszorította a halált, megrikatta a Sátánt.* Mások a megváltás egyéb szempontjait emelték ki. Szent Iréneusz: *harcolt és győzött. Megkötözte az erőset, és megszabadította a gyengét.* Nazianzoszi Szent Gergely: *Jézus részesült a mi emberi természetünkben, hogy így egyesítse önmagával azt, ami el volt ítélve, s kovászként megszentelje az emberiséget.* Ergo: a **megváltás=felszabadulás a Sátán, a halál, a bűn uralma alól. Az emberi természet megújítása, isteni természetben való részesedés.** Jézus megváltott az eredeti bűntől és következményeit folyamatosan akarja gyógyítani. Pl. hogy az értelmünk elhomályosult, és akaratumk rosszra hajló lett. A bűn nem csak Isten törvényeinek megszegése, hanem személyes szeretetkapcsolat visszautasítása. Az első bűnnek kozmikus hatása is van, mert az ember magában egyesíti a látható és láthatatlan világot, és a kapott szerepét kellene betöltenie Isten és a világ között. „A természet sóvárogva várja Isten fiainak megnyilvánulását.” (Róm 8,19) A betegségek, a háborúk, és sok deformáció a világba az ember bűnének kozmikus hatása miatt jött. Szent Ágoston szerint az eredeti bűn miatt az emberiség massa damnata, azaz eleve ítéletre méltó tömeggé vált. Szent Anzelm szerint a **jóvátétel** Isten tetszését akarja elnyerni, és a neki okozott fájdalommal arányban áll. A bűn olyat vesz el Istentől, ami Istenté (a hódolatot), amit visszaad Krisztus az Atyának, és nekünk is vissza kell adni, de ezen felül az erkölcsi kárt tetszésre levéssel kárpótolni kell. Mivel akit megsért a bűn, az végtelen szeretet, ezért a bűn is végtelen mélységű és végtelen értékű elégtételt igényel. Isten irgalma méltatlan lenne Istenhez, ha nem lenne igazságos. Ha Isten **elégtétel** nélkül elnézné a bűnt, akkor jóváhagyná: „A Fiú ezt mondja: vegyél engem, és váltsd meg magad!” Ha megfelelő lelkiülettel adjuk Jézust az Atyának, akkor **elengedi adósságunkat.** Az ember bűne alkalmul szolgál Istennek, hogy végtelenül nagyobb jót hajtson végre. Nála az elégtétel a kereszteset jelenti. Szent Tamás szerint Jézusnak minden tette megváltó értékű, mivel mentes volt a rosszra való hajlamtól, és egészen ártatlan, ezért minden embernél jobban átélte a szenvedést és a bűnök rútságát. Szerinte nem szükségszerű volt a kereszthalál a megváltáshoz, hanem illett Istenhez.

Ha megváltott vagyok, miért nem tapasztalom? Két oka lehet.

1. a Szentlélek kiadására van szükséged, mert a Szentlélek teszi élővé életedben a Megváltót, Ő teszi szíved Urává Jézust, a Feltámadottat. Ő teszi tapasztalhatóvá a megváltás gyümölcseit életedben. Mi kell ahhoz, hogy a Lélek kiáradjon? Egyszerűen kéred kell. Jézus ezt mondja: „Ha a gyermek apjától kenyeret kér, talán követ ad neki? ... Ha tehát ti, bár gonoszak vagytok, tudtok jót adni gyermekeiteknek, mennyivel inkább adja Atyátok a Szentlelket azoknak, akik kérik”. (Vö. Mt 7,9-11; Lk 11,11-13) Jézus azért élt és abba halt bele, hogy a Szentlelket megszerezze neked.

2. ahogy mondtuk, a megváltás egy lehetőség. Olyan mértékben tapasztalhatom annak gyümölcseit, amilyen mértékben hiszek Jézus Krisztusban, megnyílok személyként az Ő személye felé, befogadom Őt, s szeretek, továbbá amilyen mértékben Isten ingyenes kegyelméből nekem akarja adni a megváltás gyümölcseit már itt a Földön. **A megváltás gyümölcsözővé válásának feltétele a megtérés Jézus Országának Evangéliumához. Istennek nem kész gyermekei vagyunk, hanem egyre inkább azzá kell lennünk. A gyermeki lét azonos lesz Krisztus követésével.** A gyermekké válás „szamárvetetőjét” nyújtja nekünk Jézus a Mi Atyánkban. Az „Atyaisten” szó hozzánk intézett felszólítás lesz: úgy éljünk, mint a „gyermek”. Világossá válik, hogy „gyermeknek lenni” nem függőséget jelent, hanem a szeretet kapcsolatában állást. „Jöjjön el a Te Országod! Legyen meg a Te akaratod!” A **menny ott van, ahol Isten akarata megvalósul.** A menny lényege az Isten akaratával való egyesülés. A föld „mennyé” lesz, ha és amennyiben a földön megvalósul Isten akarata. (NJ 131-132) Ez az Ország továbbá azok között bontakozik, akik élnek Isten országának „parancsait”, vagyis a 8 boldogságot. A boldogságmondások a tanítványok minősítései (Mt 5,1-10) – (NJ 73). **A boldogságmondások úgy állnak ott, mint Jézus rejtett, benső életrajza.** Ő az, akinek nincs hová lehajtania fejét, a valóban szegény. Jöjjetek hozzám, mert szelíd vagyok. Ő a tisztaszívű, és ezért mindenkor szemléli Istent. Ő a békesség-szerző, aki Istenért szenved. A boldogságok magának Krisztusnak a titkát jelenítik meg és a Krisztussal való közösségre hívnak bennünket. (NJ 75) „Boldogok a lélekben szegények.” Aki a legsűrítettebb formában emberi egzisztenciává tette ezt a boldogságot: Assisi Szent Ferenc. A szentek a Szentírás igazi értelmezői. (NJ 78) **Edith Stein egyszer azt mondta, hogy aki őszintén és szenvedélyesen keresi az igazságot, az a Krisztushoz vezető**

úton jár. Az elméleti megfontolás manapság abba az irányba megy, hogy mindenki a maga vallását élje, vagy netán az ateizmust kövesse, amelyben éppen van, s ily módon fogja megtalálni az üdvösséget. **Vajon valaki boldog lesz, és Isten elismeri őt jónak azáltal, mert lelkiismeretesen eleget tett a vérbosszú kötelezettségeinek? Mert a „szent háborúban” elkötelezte magát? Vagy mert a rituális tisztálkodást és más előírásokat betartotta? Azért, mert saját nézeteit és kívánságait a lelkiismeret szavának nyilvánítva önmagát állította fel mércének? Nem.** Isten az ellenkezőjét kívánja: a belső éberséget az ő csendes megszólítására, amely itt van bennünk, és kiragad a pusztá megszokásokból az igazságra vezető útra. Ez az az út, amely mindenki számára nyitva áll; ez az az út, amely Jézus Krisztusnál ér célba. „Boldogok a tiszta szívűek, mert ők meglátják Istent” (Mt 5,8) **A szív az a szerv, amellyel Istent látni lehet: a pusztá értelem nem elegendő;** ahhoz, hogy az ember Istenre fogékony legyen, létezése erőinek együtt kell működnie. (NJ 88-89) Vajon tényleg rossz gazdagnak, jóllakottnak lenni – nevetni, dicséretet kapni? Friedrich Nietzsche dühös kereszténység-ellenes kritikája éppen ebből a pontból indul ki. A kereszténység erkölcsét kell leleplezni, mint „az élet elleni főbenjáró büntetést”. „Mi volt itt a földön a legnagyobb bűn? Vajon nem annak a szava volt, aki azt mondta, jaj, azoknak, akik itt nevetnek?” Krisztus ígéreteivel ellentétben pedig azt mondja: mi egyáltalán nem akarjuk a mennyek országát. „Férfiak lettünk, és így a földi országot akarjuk.” **A hegyi beszéd látomása számára úgy jelenik meg, mint a nehezeltetés vallása, mint a gyávák és ügyetlenek irigysége, akik nem nőttek fel az élethez, és így kudarcuk boldogságnak mondásával, valamint az erősek, a sikeresek és a boldogok szidalmazásával akarnak bosszút állni. A mennyországot itt kell keresni, és mindebben semmilyen lelkiismeret-furdalás által nem szabad magunkat zavartatni – mondja Nietzsche.** Ebből sajnos sok minden átment a modern tudatba, és messzemenően meghatározza a mai életérzést. A totalitárius rendszerek tapasztalata után, ahogyan eltaposták az embereket, s a gyengét gúny tárgyává tették, rabszolgaságba hajtották, ismét megértjük azokat, akik éheznek és szomjazzák az igazságosságot; újra felfedezzük a szomorkodók lelkét és jogukat a vigasztalásra. A kapitalizmus láttán, amely az embert áruvá alacsonyítja, tudatára ébredtünk a gazdagság veszélyének, és újból megértjük, amit Jézus mondott, amikor óvott a gazdagságtól, a Mammon istenségtől, amely megsemmisíti az embert. Igen, **a boldogságok szemben állnak spontán életérzésünkkel, életéhségünkkel és szomjunkkal. „Megtérést” kívánnak – belső elfordulást attól a spontán iránytól, amelyben haladni szeretnénk. Ám ebben a fordulatban megmutatkozik a tiszta, a magasabb rendű.** A hegyi beszéd rejtett krisztológia. Krisztus kiüresíti magát, egészen a keresztálig. A szentek ezt a döntést élték, Páltól Assisi Ferencen keresztül Teréz anyáig. A kereszténység igazi „erkölce” a szeretet. Ez pedig ellenkező az önzéssel; a szeretet annyi, mint kivonulni önmagunkból, ám éppen ezen az úton jut el az ember önmagához. Ez az út először nyomorúságosnak, járhatatlannak tűnik. Ám ez az élet igazi magaslati útja; csak a szeretet útján nyílik meg az élet gazdagsága, az emberi hivatás nagysága. A hegyi beszéd ennek az ösvénynek a leírása. (NJ 93-94) Csak a hegyről lejövet kell majd Péternek is megtanulnia, hogy a messiási kor mindenekelőtt a kereszt ideje, és hogy a dicsőséges elválkozás megkívánja a létünket átégető passió fényét. (NJ 261) Ha szeretnéd teljes valóságában megismerni az Istent, és éned legbensőségesebb részén megtapasztalni Jézus Krisztus személyes jelenlétét, egyszerűen tárd ki az ajtót és kérd Őt, hogy jöjjön be és legyen a Megváltód és Urad! Nem fogsz teljes meglepetést és beteljesülést találni az életedben, amíg át nem adtad neki az életed feletti teljes irányítást. A kiáradt Szentlélek csodája által **Isten emberi szívekben lakozik.** Nehéz annál nagyobb kiváltságot találni, mint hogy Krisztusnak otthont adhatok a szívemben, vendégül láthatom. Soha nem felejttem el azt az estét, amikor szívembe invitáltam. Micsoda bevonulás volt az! Nem látványos, csöpögős esemény volt, viszont annál valószínűbb volt, és a lelkem legmélyén játszódott le. Jézus belépett a szívem sötétjébe, és bekapcsolta a villanyt. Tüzet rakott a fagyos kandallóban, és kiűzte a hideget. Zenét fakasztott ott, ahol korábban csend volt, és harmóniát hozott oda, ahol addig nem volt. Az ürességet szerető közösségére cserélte. Soha nem bántam meg, és nem is fogom, hogy ajtót nyitottam Krisztusnak! (Élet Krisztusban, Hitbenjárásod kezdete – Billy Graham Evangelizációs Társaság – Reménység Fesztivál Alapítvány Magyarország, 2012.)

Hogyan érintkezhetünk az istenséggel? Ez minden vallás alapkérdése. Ez az üdvösség kérdése: hogyan egyesülhet az ember Istennel? Különböző utakat, technikákat ajánlanak ehhez. A kereszténység útja ebben is egyedülálló. **A megváltásról szóló örömhír tulajdonképpen ezt mondja ki: Az ember nem érheti el, nem érintheti meg az istenséget, de az Isten megérintheti az embert. Máriában érintette meg először a világtörténelemben: amikor az örök Ige (Fiú) testté lett. Azóta Ő az ómega pont, amire a világfolyamat irányul.** Mint egy mágnes, magával rántja a hívő emberségét, ha érintkezünk vele „test szerint” az Eukarisztiában, s ha lélekben követjük az Utat (aki Ő maga) (Vö. Jn 14,6). Az ÉLETbe, saját életébe, s majd a feltámadás dicsőségébe sodor bennünket. **Krisztus a megkezdett jövő, benne már megjelent az ember végső létformája.** (Ratzinger, Bevezetés a keresztény hitbe, 229-232 – továbbiakban: BKH) **„Ádám olyan akart lenni, mint Isten, de nem Isten maga szólította fel őt erre? Ádám csak a mintaképben tévedett. Azt hitte, hogy Isten egy független, autonóm, önmaga számára teljesen elegendő létező.** Ehhez az Istenhez akart hasonlítani, ezért lázadt fel. Isten kinyilatkoztatta, hogy ő a szeretet, a gyengédség, más létezők feletti végtelen öröm; vonzódás, mástól-függés. Isten engedelmesnek mutatkozott, egészen a halálig. Ádám magányba vonult vissza, pedig Isten a közösség.” (BKH 236) A Sátán egy alternatív utat kínál fel, hogy istenné válj Isten nélkül: „Olyanok lesztek, mint az Isten” (Vö. Ter 3,5). Csak, hogy milyen úton? Nincs más út az Atyához, csak Jézus (Jn 14,6): a szelídség, alázat, önkiüresítés, szeretet: halál-feltámadás útja. **Jézus a „prototípusa” az ember Isten életében való részesítésének. Ő a szövegek könyve, forgatókönyve, hogy az**

emberség hogyan illeszkedhet az istenihez, hogyan hasonlíthat hozzá. Emberi szavakkal és gesztusokkal, emberi mintát ad. **Jézus olyan, mint ennek az isteni életnek az emberi életkörülmények közé való „dekódolása.”** Önkiüresítésének ma is fogható jelenléte, az Eukarisztiában működő szolgáló szeretet is módja, mintája az „istenné” válásnak: „aki közületek első akar lenni, legyen mindenkinek a cselédje” (Mk 10,44) – az utolsó vacsorán adta meg a megistenülésnek (theozisznak) a kulcsát, amikor a rabszolgák feladatát ellátva mosni kezdte tanítványainak a lábát. Ellenkező utakon nem az Istenhez fogsz hasonlítani, hanem az Isten majmához, a hazugság atyjához, mint a bukott ember, aki nem az adott minta szerint akart megistenülni. Ennek kiváló módjai: az engedetlenség, öntetszelgés, hatalom, pénz, élvezetek, sikerek hajhászásának az útjai. A Sátán egy vesztes, kárhozott anyagi teremtmény. Saját maga kovácsolta sorsa, hogy örök torzó legyen. Aki a Teremtő nélkül akar olyanná válni, mint a Teremtő, az olyan, mint aki hajó nélkül akarja átszelni a végtelen óceánt. A teremtmény a Teremtője nélkül szertefoszlik. Istennel tehát úgy érintkezhetünk, hogyha elfogadjuk ajándékként az Ő közeledési módjait (s az üdvösséget), pl. ahogy az Eukarisztiában, az Igében, a szentségekben, a testvéri közösségben, a szegényben meg akarja érinteni isteni jelenlétével emberségünket.

Az ember minden képessége korlátokba ütközik – s ez annak jele, hogy a szeretet ingyenes ajándékára van utalva. Csak aki hajlandó ajándékot elfogadni, az érkezhetsz meg igazi önmagához. Keresztény nem az, aki pontosan meghatározott kötelesség-csomagot lát maga előtt, és hogy még tökéletesebbnek tűnjék, s többlet-teljesítményével még túl is lép a kötelesség teljesítését. Keresztény az, aki tudatában van annak, hogy minden esetben ő a megajándékozott; igaz volta csak abban állhat, hogy még ha ajándékoz is, a koldushoz hasonlít, aki a kapott adományok miatt érzett hálából maga is ajándékot osztogat. Aki legbelül igaznak tartja magát; abban valójában nincs igazság... **Krisztus Istennek végtelen „öntékozlása.”** A „másért-lét” elv: az egész teremtés egyik alaptörvénye. Millió csíra pusztul el, hogy egyetlen életben maradjon: **a világmindenség pazarlódik el, hogy helyet adjon a szellemnek, az embernek.** A túlcsonduló bőség jellemzi Istent a teremtésben. **Isten nem csupán a világmindenséget, hanem önmagát is ajándékba adja:** azért, hogy ezt a porszem-embert az üdvösségre vezesse. **Csak aki szeret, az érti meg a szeretet örültségét, amelyben törvénné vált a pazarlás, és csak az elegendő, ami túlaradóan fölösleges.** (BKH 229-232)

A vallástörténetben az ember úgy próbál megszabadulni a bűntől és a bűntudattól, hogy engesztelő tetteket ajánl fel Istennek: az Újszövetségben ehelyett azt olvassuk: „Krisztus kiengesztelte Istent irántunk.” (2Kor 5,18) Isten nem várja meg, hogy eléje járuljanak a bűnösök, és kiengesztelődjenek vele: ő maga megy eléjük és kiengeszteli őket. A kereszt felülről lefelé mozgás. Nem az emberiség teljesítménye a „haragvó” Isten kiengesztelése. Ő az, aki közeledik hozzánk, nem mi közeledünk őhozzá. **Eukarisztia:** az ember engedi, hogy Isten megajándékozza. Istent nem azzal dicsőítjük, ha a vélt sajátunkból adunk neki valamit – mintha lenne valamink, ami nem az Övé! –, hanem azzal, hogy elfogadjuk az Ő ajándékát, és ezáltal elismerjük, hogy ő az egyetlen Úr. A keresztény áldozatbemutatás **abban áll, hogy... egészen befogadjuk őt. Hagyjuk Istent, hogy cselekedjék bennünk – ez a keresztény áldozat.** Az igazi imádás abban áll, hogy az ember minden feltétel nélkül igent mond Istennek. Minden Istené. Amit az emberre hagy, az az igen vagy a nem, a szeretet vagy a visszautasítás szabadsága. Ezt az Istenre mondott igent, amelyben az ember önmagát adja vissza Istennek, nem lehet bikák és bakok vérével helyettesíteni. A keresztény istentisztelet tehát nem tárgyak felajánlását jelenti; nem is valaminek az elpusztítását. **A keresztény kultusz nem más, mint a feltétlen szeretet. Az áldozat nem más, mint „kivonulás” önmagunkból: a magáról megfelelő másért-lét megvalósulása.** (BKH 251-256) A kereszténység sajátja, hogy önmagamban, az embertársaimmal való kapcsolataim szövetétől függetlenül nem üdvözülhetek. A felebaráti szeretet nélkül nem kerülhetek közel, nem érintkezhetek az istenséggel. Az istenszeretet és a felebaráti szeretet elválaszthatatlan, ezért a szó szoros értelmében vett keresztény nem is lehetek Egyház és keresztény közösség nélkül. Jézusnak nem voltak magántanítványai, aki követni akarta Őt, annak csatlakoznia kellett azok közösségéhez, akik már előbb léptek a nyomába. *A hit és az Egyház sorsa nem máshol dől el, mint „a liturgia összefüggésében”: végül is az Egyház értelme, hogy Isten felé fordítson minket, és engedje belépni a világba Istent. A liturgia az a cselekmény, amelybe hitünk szerint Isten belép, és mi megérintjük Őt, benne a lényeg teljesül be: Istennel lépünk érintkezésbe. Az egész világtörténelemnek központi eseménye, olyan döntő erő, amelyből aztán a változások forrásozhatnak. A nagy személyiségek, akik a jó valódi forradalmát hozták el, az egész történelem során a szentek voltak, akiket megérintett Krisztus, és új impulzusokat hoztak a világba. (VV 175) Az Egyház nem egyszerűen kirok valamit az emberekre, és nem valamiféle erkölcsi rendszert kínál fel nekik, az Egyház Istent adja nekik... megnyitja előttük az Istenhez vezető kapukat. (VV 193)*

